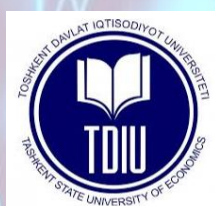

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKACISI OLIY VA ЎRTA MAHSUS TABLIM
VAZIRLIGI
MINISTERTVO VYSHEGO I SREDNEGO SPETSIALNOGO
OBRAZOVANIYA RESPUBLIKI UZBEKISTAN**

**TASHKENTSKIY GOSUDARSTVENNIY EKONOMICHESKIY
UNIVERSITET**

TOHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

**ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА
МЕНЕЖМЕНТ ВА КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВНИНГ АҲАМИЯТИ**

халқаро илмий-амалий конференцияси маъруза тезислари тўплами

**Ўзбекистон, Тошкент ш.,
2020 йил 20 май**

ошириш кабилардан иборат бўлиб, уларни жорий этиш каби масалалар ечимига асосланган²⁶.

Хулоса қилиб айтганда, туризм соҳасида транспорт салоҳиятини ошириш борасида, электрлаштирилган темир йўл линияларини қуриш, электровоз тортиш кучидан фойдаланиш, йўловчилар учун янги йўналишлар очиш каби йўлларида фойдаланилмоқда.

Фикримизча, туризм сервисига оид ташкилий ва амалий ишларни ўз вақтида ҳамда сифатли бажариш учун зарур мутахассислар тури билан таъминлаш, уларни тайёрлаб бориш масалалари юзага келган. Ушбу масалалар ечими комплекс ёндашувни талаб этади ва у соҳа кадрлар бошқармаси эътиборидан четда қолмаслиги тавсия этилади.

*Б.Ж. Ишмухамедов, доцент,
ТДИУ*

ГЛОБАЛ ИҚТИСОДИЙ ИНҚИРОЗ ДАВРИДА ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИ ФАОЛИЯТИГА ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИНГ САМАРАЛИ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Бугунги кунда глобал иқтисодий ва бошқа хавфларга қарши кураш борасида ривожланаётган давлатларда, хусусан, республикамызда ҳам фақат давлат бюджети механизми етарли эмас. Энг муҳими шундаки, бу сафар эшик қоқиб келаётган глобал инқирознинг нафақат Ўзбекистон учун ҳам хавфлилиги тан олинган, балки унга қарши мутаносиб ва тезкор чоралар ишлаб чиқиш талаб этилмоқда.

Хусусан, глобал иқтисодий инқироз кўлами ва давомийлиги ҳали аниқ баҳоланмаган экан, давлатнинг ресурс имкониятларини қайта тўғри қата тақсимлаб олиш лозимдир.

Иқтисодиётнинг барқарорлигини таъминлаш, хусусан, Ўзбекистон ҳам ривожланиш палласига ўтаётган кичик ва ўрта бизнесни ҳимоялаш ва асраб қолиш, шунингдек, аҳолининг камбағал ва кам таъминланган қисмини ижтимоий қўллаб-қувватлашда тубдан янги ривожланиш босқичига ўтиши зарур ҳисобланиб, мамлакатимиз инвестициявий фаолиятининг асосий йўналишларини қайта кўриб чиқиб, хорижий инвестициялар ва кредит линияларини жалб этиш соҳасида ХМТ билан ҳамкорлигини янада кенгайтириш долзарб масалалигича қолмоқда.

Глобал иқтисодиёт тизимининг бир қисми бўлган Ўзбекистон иқтисодиётига ҳам мазкур омиллар таъсир қилмоқда, бу эса ўз навбатида ушбу ҳолатнинг салбий таъсирларини юмшатиш бўйича самарали олдини олувчи чоралар кўришни талаб қилади. Бунда туризм, транспорт, фармацевтика ва тўқимачилик саноати каби республика иқтисодиётининг жадал ривожланаётган

²⁶ www.railway.uz

тармоқларини қўллаб-қувватлаш ва уларнинг барқарорлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратиш зарур²⁷.

Ҳозирги глобал инқироз ва коронавирус пандемияси шароитида аҳоли бандлиги ва даромадини таъминлаш, иқтисодий барқарорликни сақлашда қишлоқ хўжалиги энг кўп имкониятга эга соҳа ҳисобланади.

Жаҳон банкининг ҳисоб-китобларига кўра, пандемия оқибатида очарчилик билан қийналаётган аҳоли сони 2 баробарга ошиб, 1 миллиард 600 миллионга етади.

Жаҳон миқёсида коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши курашишда, шу жумладан, инсонларнинг ҳаракатланишига чекловлар киритиш ва корхоналар фаолиятини тўхтатиш орқали мисли кўрилмаган чоралар кўрилмоқда.

Бу эса энг йирик иқтисодиётга эга мамлакатларда ишлаб чиқариш ва истеъмол ҳажмларининг кескин қисқариши, глобал ишлаб чиқариш занжирлари ва савдо алоқаларининг издан чиқиши, дунё молия бозорларида хомашё товарлари нархи пасайиши ва конъюнктура ёмонлашувини келтириб чиқарди.

Мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан тараққий этиши, барқарор иқтисодий ўсишга эришиши, аҳоли даромадлари ошиши, турмуш шароитини яхшиланиши аксарият ҳолатларда миллий иқтисодиётнинг турли соҳа ва тармоқларига жалб этилаётган инвестиция маблағларининг ҳажми ва таркибига боғлиқ. Шундай экан, ҳар бир мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланиш стратегиясининг устувор йўналиши сифатида миллий иқтисодиётга инвестиция маблағларини жалб этишнинг жозибадор муҳитини шакллантиришга эътибор қаратиши зарур.

Шу ўринда Ўзбекистон бозорида ҳам йирик бизнес ва тадбиркорлик субъектлари ўртасида ҳамкорликнинг ривожланиши нафақат маҳаллий маҳсулотлар самарадорлиги ва уларнинг нархлари арзонлашуви ҳисобига унинг рақобатбардошлигини ошириш, балки йирик корхоналарнинг бўш турган қувватлари ва майдонлари ишга туширилиши қўшимча ишчи ўринлари яратилишига имкон беради. Ушбу интеграциялашув тадбиркорликнинг инвестицион фаоллиги ўсишига ҳамда иқтисодий фаолиятнинг инновацион турлари изчил ўзлаштирилишига кўмаклашиш элементи сифатида амалиётга татбиқ этилиши мумкин булар қуйидагича:

- тадбиркорларга берилган имтиёз ва енгилликлардан фойдаланиш жараёнида сунъий тўсиқлар пайдо бўлмаслигини қаттиқ назоратга олиш;
- тадбиркорларнинг инвестицион фаолиятини қўллаб-қувватлаш мақсадида нафақат ички кредит линиялари, балки ташқи кредит линияларидан фойдаланиш имкониятларини ошириш;
- инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш механизмларини ишлаб чиқиш;

²⁷ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев. Коронавируснинг иқтисодиётга салбий таъсири ва глобал инқирозни юмшатиш бўйича фармони. 20.03.2020 <https://review.uz/oz/post/>

- жойларнинг табиий хусусиятлари ва имкониятларидан келиб чиқиб жойларда тадбиркорлик шакллари ривожлантириш;
- қишлоқ жойларда хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш ҳисобига қишлоқ аҳолисининг тадбиркорлик билан шуғулланиш борасидаги фикрларини жонлантириш;
- тадбиркорлик лойиҳаларини амалга ошириш учун тижорат банкларидан кредит олишни кафолат фондлари орқали кафолатлашни жорий қилиш;
- тижорат банкларининг бизнесни модернизациялаш учун ажратаётган кредит ставкаларини янада камайтириш.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг равнақ топишидан нафақат мамлакатимиз иқтисодиёти, балки унинг ҳар бир фуқароси манфаатдор экан, юқоридаги чора-тадбирларнинг амалга оширилиши мамлакатимиз иқтисодиётида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг янада кенгроқ ривожланишига сабабчи бўлади.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланиши мамлакатда рақобатчиликнинг зарур муҳитини ҳосил қилиб, бозор шароитидаги кўпгина ўзгаришларга тезда мослаша олади, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасида янгидан-янги қўшимча иш ўринларини яратади ва мамлакатда ижтимоий муҳитни таъминлаш учун ўрта синфни шакллантириш манбаи ҳисобланади.

Биринчидан, у бозор иқтисодиётининг зарур шароитларига тезда мослашиб, чуқур ихтисослашув ва кооперациялашуви натижасида унинг юқори самарадорлигини таъминлайди. Иккинчидан, у бозордаги талаб ва таклиф мутаносиблигини ҳисобга олиб, аҳоли эҳтиёжи учун зарур бўлган товар ва хизматларни бозорга тезда етказа олиш имкониятлари юқорилиги билан алоҳида ажралиб туради. Учинчидан, рақобатчилик муҳитини яратиш орқали истеъмолчилар учун арзон ва сифатли товар ва хизматлар таклиф қилади. Тўртинчидан, бозор иқтисодиёти усиз мавжуд бўлмайдиган тадбиркорлик муҳити ва руҳини яратади.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг яна бир муҳим жиҳати шундаки, кучли рақобатчилик муҳити шароитида улар доим ривожланишга мажбур бўлади ва бозорнинг жорий шартларига мослашишларига тўғри келади, бошқа тадбиркорлик субъектларидан устун бўлишлари уларнинг фойда миқдорларининг ошиш манбаи ҳисобланади. Бу эса ўз навбатида бозор иқтисодиёти инсонлар ўзлари истаганларидек ҳаёт кечириши учун барчани тинимсиз ҳаракатда бўлишини талаб этади.

Юқоридаги муаммоларнинг бартараф этилиши иқтисодиёт мамлакатимиз иқтисодиётини тубдан таркибий ўзгартириш ва диверсификация қилиш, қисқа муддатда мутлақо янги, локомотив ролини бажарадиган тармоқларни барпо этиш, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш дастурларини амалга ошириш, замонавий бозор инфратузилмасини шакллантириш борасида ўз вақтида бошланган, чуқур ўйланган ва узоқ истиқболга мўлжалланган ишларни йўлга қўйиш, макроиқтисодий